fo.remissvar@regeringskansliet.se
fo.esl@regeringskansliet.se

Yttrande över betänkandet Totalförsvarsanalys – en oberoende myndighet för uppföljning och utvärdering (SOU 2021:103)

Er beteckning: Fö2022/00025

Synpunkter

Länsstyrelsen ställer sig positiv till förstärkningen av uppföljnings- och utvärderingsverksamheten för totalförsvaret som införandet av den nya myndigheten innebär. Länsstyrelsen har dock några synpunkter.

Utredaren föreslår att den nya myndigheten ska ha ett systemperspektiv och fokusera på totalförsvaret, och bedömer att det i sitt uppdrag inte ingick att inkludera krisberedskapen i den nya myndighetens uppdrag. Länsstyrelsen håller med utredaren i tolkningen av sitt uppdrag, men vill ändå problematisera kring detta.

Det framkommer i Försvarsproposition 2021–2025 att krisberedskapen och det civila försvaret bör ses som ömsesidigt förstärkande och att utvecklingen av det civila försvaret ska nyttja tillbörliga strukturer och processer från krisberedskapen. Därtill ska även civilt och militärt försvar vara ömsesidigt förstärkande. Länsstyrelsen anser att det, givet de starka ömsesidiga beroendena mellan krisberedskap och civilt försvar, inte är möjligt för den nya myndigheten att uppnå ett fullständigt systemperspektiv utan att inkludera även krisberedskapen i sitt uppdrag. Det försämrade säkerhetspolitiska läget tarvar förvisso ett ökat fokus på totalförsvaret, men gränsdragningsproblem och risk för målkonflikter mellan totalförsvaret och krisberedskapen är dock alltjämt närvarande och bör adresseras framöver. Detta kan möjligen göras genom att bredda den nya myndighetens uppdrag till att även inkludera uppföljning och utvärdering av krisberedskapen.

Den nya myndigheten ska enligt direktiven till utredaren följa upp verksamheten i totalförsvaret med utgångspunkt i det övergripande målet för totalförsvaret samt målen för det militära respektive det civila försvaret. Länsstyrelsen anser att målen har en något otydlig styrande roll för myndigheter, vars främsta styrningar framkommer av författningar och regeringsuppdrag. Införandet av den nya myndigheten kan ge målen ett tydligare syfte. Länsstyrelsen instämmer samtidigt i att det behöver utvecklas uppföljningsbara mål för totalförsvaret.

Länsstyrelsen anser att uppföljning och utvärdering idag sker inom ramen för flera delvis disparata verksamheter och processer inom krisberedskapen och civila försvaret. Syften, tidpunkter och tillvägagångssätt för datainsamling och rapportering är idag inte synkroniserade, vilket bidrar till ineffektivitet i systemet som helhet. De här förhållandena kan komma att påverka den nya myndighetens möjlighet till ändamålsenlig uppföljning och utvärdering av totalförsvarets civila del. Länsstyrelsen vill även framhålla vikten av att införandet av den nya myndigheten inte skapar ytterligare pålagor för aktörerna i systemet utan att effektiviseringspotentialen beaktas i den existerande uppföljnings- och utvärderingsverksamheten. Det är i detta sammanhang av vikt att den konkreta rapporteringen sker samordnat avseende tidpunkter och utformning.

Enligt 4 § 5 p förordning 2017:870 ska länsstyrelserna följa upp kommunernas tillämpning av lagen 2006:544. Därtill ska länsstyrelserna enligt 6 p samma förordning även årligen till Myndigheten för samhällsskydd och beredskap (MSB) rapportera vilka beredskapsförberedelser som kommuner och regioner vidtagit och samtidigt redovisa en bedömning av effekten av de vidtagna förberedelserna. Utredaren föreslår ingen förordningsändring av ovanstående punkter motsvarande ändringen av 10 § i MSB:s instruktion. Länsstyrelsen tolkar att detta är en följd av direktivet att redan befintliga system för uppföljning och utvärdering inte ska dupliceras, och att länsstyrelserna därmed inte regelmässigt förväntas rapportera både till MSB och den nya myndigheten. Ska en dubbelrapportering ske bör det preciseras på motsvarande sätt som för MSB.

Länsstyrelsen ställer sig positiv till utredarens förslag om möjliga uppgifter för den nya myndigheten vid en uppskalning av verksamheten, och att det givet behoven föranledda av det säkerhetspolitiska läget bör övervägas att dessa uppgifter införs redan från början. Länsstyrelsen anser att det inom totalförsvaret finns behov av att ta fram statistik och data. Även om regeringen är den främsta mottagaren kan framställning av statistik och data utgöra värdefullt underlag för de analyser och den planering som bedrivs av länsstyrelserna, som har att hantera ett mycket brett och sektorsövergripande perspektiv.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av länsöverdirektör Åsa Ryding med handläggare Jimmy Sörensen som föredragande. I den slutliga handläggningen har också samhällsbyggnadsdirektör Mathias Wahlsten och tf enhetschef Moa Karlsson medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.